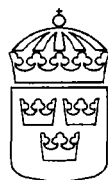

Lagutskottets yttrande

1989/90:LU4y

Godkännade av FN-konventionen om
barnets rättigheter

1989/90
LU4y

Till socialutskottet

Socialutskottet har berett lagutskottet tillfälle att yttra sig över de delar av proposition 1989/90:107 om godkännande av FN-konventionen om barnets rättigheter, jämte eventuella motioner, som har samband med lagutskottets beredningsområde.

I propositionen föreslås att riksdagen med visst förbehåll godkänner en av Förenta nationernas generalförsamling den 20 november 1989 antagen konvention om barnets rättigheter. Konventionen, som undertecknats av Sverige den 26 januari 1990, förutsätter ratifikation för att bli gällande.

Med anledning av propositionen har väckts sju motioner.

Konventionen innehåller bestämmelser avsedda att tillförsäkra barn grundläggande rättigheter och att bereda barn skydd mot övergrepp och utnyttjande. Genom konventionen upprättas en kommitté som ges behörighet att granska konventionens efterlevnad.

Utskottet får anföra följande.

Av konventionens 54 artiklar berör drygt 10 helt eller delvis lagutskottets beredningsområde. I *artikel 1* anges vad som avses med barn i konventionens mening. Enligt artikeln är barn varje människa under 18 år, om inte barnet har blivit myndigt tidigare enligt den lag som gäller för barnet. I *artikel 2* slås fast att konventionsstaterna är förpliktade att utan någon form av diskriminering tillförsäkra ett barn de rättigheter som barnet har enligt konventionen. Konventionsstaterna åläggs också att vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, åsikter eller tro. I *artikel 3* slås fast att vid alla åtgärder som rör barn skall barnets bästa komma i främsta rummet.

Enligt *artikel 4* förbinder sig konventionsstaterna att vidta alla lämpliga åtgärder, bl.a. lagstiftningsåtgärder, för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen.

Artikel 7 slår fast att ett barn bl.a. har rätt till ett namn. Vidare stadgas att barn har rätt att bli omvårdade av sina föräldrar.

Artikel 9 behandlar konventionsstaternas skyldigheter när det gäller skiljande av barn och föräldrar. I artikeln slås fast att barn och föräldrar endast får skiljas åt, när ett sådant åtskiljande är i överens-

stämmelse med barnets bästa. Den som berörs av åtskiljandet skall ha möjlighet att delta i förfarandet och att lägga fram sina synpunkter. När barnet är skilt från en förälder har barnet rätt att upprätthålla ett personligt förhållande och direkt kontakt med båda föräldrarna, utom när detta skulle strida mot barnets bästa.

Enligt *artikel 11* skall konventionsstaterna vidta åtgärder för att bekämpa olovligt bortförande och kvarhållande av barn i utlandet. Därvid skall konventionsstaterna främja ingåendet av internationella överenskommelser och anslutningen till sådana överenskommelser. I *artikel 12* åläggs konventionsstaterna att tillförsäkra barn rätten att fritt ge uttryck för sina åsikter, när barnet är i stånd att bilda sig egna åsikter. I alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden skall barnet ges en möjlighet att bli hört, antingen direkt eller genom företrädare eller något lämpligt organ. Det sätt som barnet hörs på skall vara förenligt med statens processuella regler.

Enligt *artikel 18* skall konventionsstaterna göra sitt bästa för att säkerställa erkännandet av principen att båda föräldrarna har ett gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling. Föräldrarna eller vårdnadshavaren har enligt artikeln det främsta ansvaret för barnets uppfostran och utveckling.

Artikel 21 innehåller regler om adoption som går ut på att konventionsstater som erkänner och tillåter adoption skall säkerställa att barnets bästa främjas och beaktas.

I *artikel 27* fastslås att det är föräldrarna eller andra för barnet ansvariga som inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser i första hand är skyldiga att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling.

Som framhålls i propositionen är det närmast en självklarhet att Sverige bör tillträda FN-konventionen om barnets rättigheter. Nordiska rådet har också i enighet beslutat rekommendera de nordiska länderna att ratificera konventionen. Några hinder för ett svenskt tillträde kan utskottet inte finna med hänsyn till den lagstiftning som hör till utskottets beredningsområde.

Ett särskilt skäl för att Sverige bör tillträda konventionen är enligt utskottets mening den i artikel 11 intagna förpliktelsen för konventionsstaterna att vidta åtgärder för att bekämpa olovligt bortförande och kvarhållande av barn i utlandet. Den ökade rörligheten över gränserna under de senaste årtiondena har bl.a. inneburit att det blivit allt vanligare att en förälder utan lov tar med sig sitt barn från Sverige till ett annat land för att undanhålla den andra föräldern vårdnad om barnet. Det förekommer också att en förälder olovligen håller kvar barnet i annat land efter utgången av en umgängesperiod eller efter det att domstol har anförtrott vårdnaden om barnet åt den andra föräldern. Enligt utskottets mening utgör dessa s.k. internationella barnarov ett synnerligen allvarligt samhällsproblem. Sverige har tillträtt två konventioner på detta område, nämligen Europarådskonventionen den 20 maj 1980 om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård om barn samt Haagkonventionen den 25 oktober 1989 om de civila aspekterna på interna-

tionella bortföranden av barn. Konventionerna har införlivats med svensk rätt genom lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn. Genom Sveriges anslutning till de båda konventionerna har grunden skapats för att Sverige kan delta i det internationella samarbetet när det gäller olovligt bortförande och kvarhållande av barn utomlands. Som utskottet flera gånger tidigare framhållit (se senast bet. 1988/89:LU10) innebär emellertid inte detta någon lösning av frågan i förhållande till de stater med vilka problemet är störst. Det är därför angeläget att Sverige verkar för att få till stånd ett samarbete också med länder som står utanför de båda nämnda konventionerna.

Artikel 11 i den nu avslutade FN-konventionen kan härvidlag bli av betydelse för svenskt vidkommande. Med en bred anslutning till konventionen torde nämligen möjligheterna till ett internationellt samarbete i fråga om de s.k. internationella barnaroven öka betydligt. Sett enbart från denna utgångspunkt är det angeläget att Sverige tillträder FN-konventionen så att vi på ett trovärdigt sätt kan agera för att så många andra länder som möjligt också ansluter sig till konventionen och därmed förpliktar sig att motverka olovliga bortföranden av barn. Utskottet vill understryka betydelsen av att Sverige aktivt verkar i detta syfte.

Utöver det anförda föranleder propositionen inte några uttalanden från lagutskottets sida. De med anledning av propositionen väckta motionerna berör inte frågor inom utskottets beredningsområde. Utskottet tillstyrker från sina utgångspunkter att riksdagen godkänner konventionen.

Stockholm den 26 april 1990

På lagutskottets vägnar

Rolf Dahlberg

Närvarande: Rolf Dahlberg (m), Stig Gustafsson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inger Hestvik (s), Gunnar Thollander (s), Lena Boström (s), Ewy Möller (m), Stina Eliasson (c), Elisabeth Persson (vpk), Elisabet Franzén (mp), Anita Jönsson (s), Maj-Inger Klingvall (s), Gunilla Andersson (s), Charlotte Cederschiöld (m), Lola Björkquist (fp) och Sven-Åke Nygårds (s).

